

PROF. DR. GRÓSZ ANDOR

Újévi köszöntő

Pár nap csupán, és a zsidó újévet, ros hasánát ünnepelem, tisri hónap első napját a zsinagógáinkban és az otthonainkban, mézbe mártott almával várva az édes új esztendő eljövételét. Itt az ideje, hogy számba vegyük, mi áll mögöttünk, és miképp szeretnénk javítani azon a jövőn, ami ránk vár.

Mivel orvosként oly régóta gyógyítok, mindig is mélyen foglalkoztatott a reflexió mint testiünknek a különböző betegségekre és ingerekre adott válasza. Így szereshető egyre több tapasztalat akár a hibákon keresztül tanulva, hogy ne ismételjük meg azokat.

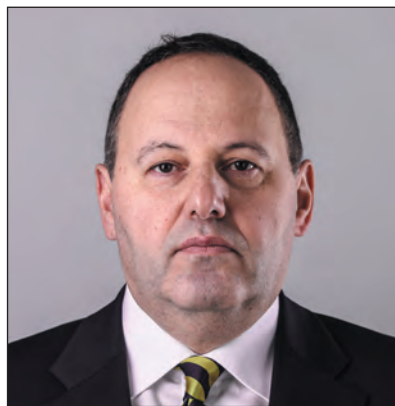
Ezek a tapasztalatok nemcsak nekünk segítenek, hanem másokat is inspirálhatnak arra, hogy felismerjék: nem a hibákon kell uralni az életet. Ros hasáná ezért az elgondolkodás ideje.

Meggyőződésem szerint a zsidóknak a zsinagógában kell spirituális otthonot találniuk, ahol kapcsolatba léphetnek mindazzal, amiben őseink mélyen hittek.

(Folytatás a 2. oldalon)

MESTER TAMÁS

Az 5784. zsidó újév köszöntése

Tisztelt Hittestvéreim! Kedves Olvasók!

„Hihetetlen, hogy megint eltelt egy év, és itt van újra az ünnep – mindig ugyanúgy, és mégis mindig másképp.” John Ronald Reuel Tolkien író ekként tárja elénk az idő folyásának örök törvényszerűségét.

Mi, magyar zsidók, az idő múlását is duplán éljük meg, hiszen a polgári időszámítás alapján minden december végén az elmúlt év határidőnaplójának lezárásakor és az új kalendárium megnyitásakor, de minden esztendő őszén a zsidó nagyünnep beköszöntekor is szembesülünk az időtlen igazsággal: „megint eltelt egy esztendő”.

Ros hasánára, majd az azt követő engesztelőnapra (jom kippur) zsinagógáink újra megtelnek hívekkel, sok régi ismerős ekkor találkozik ismét személyesen. De fel kell tennünk a kérdést: miről is szól ros hasáná (Folytatás a 3. oldalon)

FRÖLICH RÓBERT

תמימי תעודה יתנו בקול יהוה ימלך

Kik ragaszkodnak a Tórához, deklarálják: I.tené lesz az uralom

Egy rajs hásónói pijjut, imaköltevény sora az idej újesztendő és az azt követő félelmetes napok mottója. Minden benne van e verssorban, amit a hitéhez és tradícióhoz ragaszkodó zsidó lélek vall, s amit I.ten elé tár, midőn teljes szellemével az ég felé fordul, remélve, vágyva, bízva még egy teljes esztendei jó földi létben.

Kik ragaszkodnak a Tórához. Most sokan átugornak e néhány sort, mondván: nem tartják úgy a szombatot, vagy nem vezetnek olyan kóser háztartást, mint amilyen írva van, így hát e meghatározás reakciója nem vonatkozik. Nagyobbat nem is tévedhetnének. Hibás gondolkodás ugyanis akként vélekedni, hogy „csak a Tóra betűihez való hűség” jelenti a zsidó élet esszenciáját. Mint minden mély értelmű szövegnek, úgy a mózesi könyveknek, az ezekre épülő rabbinikus hagyományoknak is több vetülete van. Ott van természetesen a betű, amely az első, egyszerű értelmét adja mindannak, amit Mózes és a későbbi Bölcsék a zsidó élet alapjának tekintettek. Ám a betű önmagában kevés. Látunk olyan, magukat vallásos zsidónak mondókat, akik a zsidóság legelemibb eszméit, legszentebb hagyományait veszik semmibe, tiporják lábbal. Ők lehet, hogy ragaszkodnak a betűkhöz, ám elvetik, talán nem is értik a szöveg mögött rejlő mélyebb értelmet.

A szöveg mögött, mint minden írott szó mögött, felfedezhető ugyanis a szellem, a mondanivaló, a szikár törvény morális, erkölcsi tanulsága, amely nincs precízen kimondva, de árad, sugárzik a szavakból.

Mózes beszél például az árvák, az özvegyek, az idegenek támogatásáról. Ha csak a betűt nézzük, akkor nem kell törődnünk például a házasság munkanélküliekkel vagy a gyermeki státuszban lévő speciális igényű embertársainkkal. Ám a szöveg tartalma nem a részleteket, hanem a nagy egészet helyezi elénk: a mindenkor gyengéket, védtelenekeket, kiszolgáltatottakat kell támogatnunk. Erre pedig időtől, kortól és helytől függetlenül – s így a mi mindennapjainkban is – szükség van. Mózes és törvénye, mint kifejtettük, szemléltet, nem pedig kizárólagosságot tükröz.

Ha ez a kritériumrendszer, akkor elmondhatjuk: a Tórához az ragaszkodunk (Folytatás a 2. oldalon)

SCHÖNER ALFRÉD

יום הקדוש בשנה

Jom kipur, az év legszentebb napja

Kol Nidré óráján szerte a világon, minden földrészen összegyűlnek a valláshoz kötődő hittestvérek. Közösen, együttesen fohászkodunk az Egek Urához, hogy bocsássa meg az ellene és embertársaink ellen elkövetett bűneinket, és hisszük, hogy megszólal a magasságokból a Mindenható szava: *száláchtí kidvárechá*, azaz megbocsátok néktek, ahogy ígértem. A több mint egy évszázad viharos, megpróbáltatásokkal teli történelméből emelek ki három újévet.

Az első ünnep.

1944. a második világháború talán legszörnyűbb esztendeje. Távol a hontól, munkaszolgálatban, egy viszonylag fiatalokból álló század eljut egészen a Don partjáiig, és ott a mintegy kétszáz ember a csillagos ég felé néz és imádkozik. Van közöttük egy, aki gyönyörűen tudja a Kol nidré. Nem más ő, mint az érsekújvári főkántor fia. Miközben csapattársai a mélyben ássák a gödröt, a kántor a magasságok felé énekel: *Kol nidré veezoré...* Mindenható Istenünk, nézz le ránk!

Mindenki meghalt, aki akkor ott volt a Don-nyarban ezen a Kol nidrén, egyetlen ember maradt csak meg, a hírmondó. Hitte, hogy lesz holnap, holnapután, s talán felmerült valahol legbelül, hogy évtizedek múlva is lesz, aki emlékezik azokra, akik

(Folytatás a 2. oldalon)

RÓNA TAMÁS

Tisztelt Olvasó, Kedves Hittestvérem!

הוא ה'ה אומר אם אין אני לי, מי לי

וכשאני לעצמי, מה אני, ואם לא עכשיו, אימתי

Hillél mondja: „Ha én nem vagyok magamért, akkor ki van értem? És ha csak magamért vagyok, akkor mi vagyok én? És ha nem most, hát mikor?”

A zsinagógai új esztendő kapujában mi, a közösségünk valamennyi tagja, számot vetünk, átgondolva tetteink súlyát, azok következményeit, megtisztulni kívánó lélekkel fogadva az 5784. évet. Hogyan lehet, hogyan érdemes hát átlépnünk az előttünk álló ajtó küszöbét?

Aggodalom van mindnyájunk szívében, hiszen fenyegetően érezzük, hogy ma két lehetősége van az emberiségnek: vagy békeességben együtt élni, vagy egy soha nem látott katasztrófában együtt elpusztulni. Nyugodtan mondhatjuk, hogy a legsürgetőbb felekezeti, társadalmi és általános emberi feladat ma minden hívő ember számára: törekedni a békeességre, munkálkodni a békeességért.

Hillél, az iskolaalapító rabbi fényes csillaga a zsidó szellemtörténetnek. Utat kínál számunkra évezredek távlatából, segítő kezet nyújtva a kései leszármazottainknak. Ha mi nem vagyunk magunkért, akkor ki van értünk? Ha csak magunkért vagyunk, akkor mik vagyunk? És ha nem most, akkor mikor?

Míndez nemcsak jól felfogott érdekünk, hanem egyszerűen zsidó mivoltunkból is következik. Az a kötelességünk, hogy a békeessen munkálkodjunk, hiszen mi mindnyájan egy nagy békekötés által lettünk a Világ Alkotójának szövetségeseivé. Hiszen a Szövet-

(Folytatás a 2. oldalon)

RADNÓTI ZOLTÁN

„Egyedül nem megy...”

Újév, a közösség ünnepe!

Az önazonos zsidó identitás egyik első lépése, hogy felismerjük: a zsidó újév nemcsak egy nap a naptárban, hanem lehetőség arra, hogy újraértelmezzük az életünket és kapcsolatainkat.

A talmudi hagyomány arra emlékeztet minket, hogy e napon Isten megteremtette az embert, így Téged is! Foglalkozott és foglalkozik veled (ami a rohanó világban nem evidencia!), ám el is vár tőlünk valamit. Hogy mit?

Talán a legegyszerűbbet: hogy felelősséget vállaljunk a tetteinkért, hogy bocsánatot kérjünk és adjunk, hogy törekedjünk arra, hogy tetteink holnap még jobbak legyenek, mint tegnap voltak!

És még valami!

Ros hasáná még egy dologra emlékeztet minket, hogy nem vagyunk egyedül ezen az úton. A zsidó közösség tagjaként támogatjuk és segítjük egymást, hogy együtt növekedjünk és fejlődjünk.

A ros hasáná tehát egy olyan ünnep, amely egyszerre kihívás és ajándék számunkra. Kihívás, mert szembe kell néznünk önmagunkkal és Istennel (és hogy melyik a nehezebb, ki-ki eldönti!), és ajándék, mert megadja nekünk a reményt és az ő végtelen támogatását ahhoz, hogy bármelyik pillanatban újrakezdhesük az életünket vagy annak bármely szegmensét.

Ha vezető rabbiaként szeretnék valami programot kijelölni az 5784. évre, akkor ez csak ennyi legyen: szóljon ez az esztendő a közösségről! Az ok rendkívül egyszerű: a közösség játssza a legfontosabb szerepet a zsidó életben. Ahhoz, hogy egyénként vagy családként teljes zsidó életet élhessünk, elengedhetetlenül fontos a más zsidókkal való kapcsolattartás és a közösség.

A zsidó közösség olyan szolgáltatásokat és élményeket nyújt, amelyeket az otthon nem tud biztosítani!

A zsidó közösségi élet és az abban való részvétel önmagában is spirituális értéket képvisel a judaizmusban!

A zsidó közösség lehetőséget ad arra, hogy megosszuk egymással az örömet és a bánatot, hogy támogassuk egymást nehéz időkben, hogy együtt ünnepezzük az élet fontos eseményeit.

(Folytatás a 3. oldalon)

IZRAELI SZÍNES

Robot tanítja angolul a hároméves óvodásokat

A tel-avivi egyetemen kifejlesztettek egy mesterségesintelligencia-programot, amely idegen nyelvet tanít gyerekeknek.

Egy startup cég szerint pszichológusok úgy ítélik meg, hogy a nyelvtanulást nem lehet eléggé korán kezdeni. Ezért hároméves óvodásoknak írtak angol tanulási programot.

Hogy működik ez a gyakorlatban?

Az óvónéni bemutatja a gyerekeknek a robotot, és elmondja nekik, hogy ha együttműködnek vele, akkor nagyon hamar jól megtanulhatnak angolul. Ezt követően a robot átveszi a tanár szerepét. Az óvodapedagógus távolról figyelheti a nyelvórát, de csak akkor avatkozik be, ha valami gikszer történik. Az óvodapedagógus egyszerre több robot nyelvórát is figyelemmel kísérheti. A robot ösztönzi az interaktivitást, és elmenti az órákat, vagyis utólag elemezni lehet az eredményeket, illetve a problémákat.

Forrás: Facebook

Kísérleti program

Már két óvodában használják – egyelőre kísérleti jelleggel – Izraelben ezt a programot, amely Helen Doron módszerén alapszik. Ha beválik, akkor a létrehozói szerint másutt is alkalmazhatják, akár az országon kívül is. Minthogy az angol nagyon népszerű Izraelben, a gyerekek többsége igencsak motivált a tanulásában. Ha a mesterséges intelligencia eredményesen átveszi a pedagógusi munka egy részét az iskolákban és az óvodákban, az komoly változásokat indíthat el, mert a diákok gyorsabban és eredményesebben sajátíthatják el az idegen nyelveket.

Izrael az élvonalban jár a mesterséges intelligencia fejlesztésében, amelyet a kormányzat is támogat, hiszen nagyon komoly stratégiai jelentősége van.

ki/FüHü

Az izraeli elnök megerősítette elkötelezettségét a vallásszabadság védelme mellett

A jeruzsálemi latin és ortodox pátriárkák részt vettek egy haifai találkozón, amelyen az izraeli elnök megerősítette elkötelezettségét a vallásszabadság és az istentiszteleti szabadság védelme mellett Izraelben.

A haifai keresztény közösség számos tagja az utcára vonult, hogy tiltakozzon a zsidó radikális csoportok közelmúltbeli behatolása ellen a keresztény szent helyekre Jeruzsálemben, és kiváltképpen a Stella Maris kolostorba Haifán. Ezek és más, a keresztények ellen elkövetett erőszakos incidensek nyomán jelentőségű volt Izrael elnökének a Stella Maris karmelita kolostorban tett látogatása. Az esemény zártkörű volt, Jichák Hercogot felesége és egy kisebb tisztviselői küldöttség kísérte.

Az izraeli elnök elítélte a szélsőséges jelenséget

Jichák Hercog kijelentette: „Tisztelnünk kell minden vallás tagjait. Létezésünk kezdetétől fogva elköteleztük magunkat emellett. Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” Az elnök hangsúlyozta, hogy „az elmúlt hónapokban súlyos incidenseket tapasztalhattunk a keresztény felekezetekkel szemben a Szentföldön. Testvéreink, keresztény állampolgáraink úgy érzik, hogy támadások érik őket imahelyeiken, temetőikben és utcáikon. Ezt a szélsőséges jelenséget minden tekintetben elfogadhatatlannak tartom. Ezt a jelenséget fel kell szüntetni, és hálás vagyok a rendőrségnek és más rendvédelmi szerveknek, hogy komolyan vették ezt az ügyet.” Hozzátette: „Itt, ebben

Az izraeli elnök a keresztény egyházak képviselőivel Haifán

a békés és gyönyörű közösségben, amely több száz évet tudhat maga mögött, semmi esetre sem kellene, hogy fenyegetve érezzék magukat a tagjai.” Hercog végül így fogalmazott: „Üzenetem az Izraelben élő keresztényeknek és a világ minden táján élő hívőknek is az, hogy a keresztény közösségek biztonságban vannak és virágoznak a Szentföldön.” Jákov Sábttáj rendőrfőnök is jelen volt a találkozón.

Pizzaballa kinevezett bíboros halála

Pierbattista Pizzaballa jeruzsálemi pátriárka a Szentföldön élő összes keresztény közösség nevében szólott. Megköszönte az izraeli elnöknek és küldöttségének tagjainak a nemcsak szavakban, hanem tettekben is nyújtott támogatásukat. „Együtt kell dolgoznunk, hogy erősítsük a szolidaritás és a szeretet párbeszédét közöttünk” – mondta. „Ugyanazokon a helyeken élünk, egymás mellett, és békében kell élnünk, közösen kell építeni a jövőnköt, és támogatnunk kell egymást.” Hercog elnök hozzátette: „Igen, ez minden vallás számára fontos.” A pátriárka pedig azzal zárta megnyilatkozását, hogy „mindannyian ugyanannak az Istennek a gyermekei vagyunk”.

Hercog hangja a leghitelesebb

A jeruzsálemi latin pátriárkátus közleménye szerint Hercog elnök üdvözlésére Pizzaballa kinevezett bíboros mellett megjelentek a haifai karmeliták, valamint a jeruzsálemi ortodox egyház pátriárkája, Theophilos, továbbá az egyházak püspökei és vezetői. Örömlüknek adtak hangot az elnöki látogatással kapcsolatban, amely „támogatja a béke, a megértés és az együttélés szorosabb keretének megerősítésére irányuló felhívást”. „Ebben a különösen a keresztény közösség, de más felekezetek számára is kissé összetett helyzetben olyan időszakot élünk, amikor nagy feszültség uralkodik Izraelben, az izraeliek és a palesztinok között, s Hercog elnök hangja – különösen ami a keresztények elleni támadásokat és agressziót illeti – nagyon világos, nagyon határozott hang volt, talán az egyetlen ennyire mérvadó az izraeli politikai világban, amit mindenki értékelt. És az egyik leginkább sújtott helyen tett látogatása ebben az időszakban olyan gesztus, amely megerősíti elkötelezettségét, hogy harcoljon ezzel a fájdalmas jelenséggel szemben.”

Az izraeli héberül beszélő katolikusok pátriárkai helytartójának véleménye

Piotr Zelazko atya, az izraeli héberül beszélő katolikusok pátriárkai helytartója nyilatkozott erről a találkozóról a Vatikáni Rádióknak. „Az elnök látogatása elkötelezettséget jelent a keresztények elleni erőszakkal kapcsolatos kihívások és aggodalmak kezelése iránt. A különböző felekezetek lelki vezetőivel és képviselőivel való együttműködés révén ez a jelentős lépés alátámasztja a tolerancia, a párbeszéd és az egység légkörének ápolása iránti közös elkötelezettséget” – mondta Zelazko atya. Hozzátette, hogy „Jákov Sábttáj biztosnak, az izraeli rendőrség vezetőjének jelenléte reményt kelt, előrelépést jelezve a béke, a kölcsönös megértés és a háborítatlan együttélés szorosabb előmozdítása felé”. „Miközben folytatódnak az erőfeszítések a befogadóbb és harmonikusabb társadalom megerősítésére, a Stella Maris kolostorban tett látogatás a csapások leküzdése, valamint az együttérzőbb és megértőbb jövő irányába vezető közös elkötelezettség szimbóluma – zárta kommentárját a pátriárkai helynök.

Pawel Rytel-Andrianik atya / Francesca Sabatinelli / Somogyi Viktória – Vatikán

A zöld étrend lassíthatja az agy öregedését

A Ben Gurion Egyetem kutatóinak új tanulmánya szerint a zöld mediterrán étrenden alapuló egészséges életmód lassíthatja az agyi öregedés folyamatát. A zöld mediterrán étrend különbözik a hagyományos mediterrán étrendtől a nagy mennyiségű polifenol és a kisebb mennyiségű vörös és feldolgozott hús miatt.

A kutatók 102 olyan személyt vizsgáltak meg, akik megfeleltek az elhízás kritériumainak, amelyről úgy tartják, hogy a normálnál gyorsabban öregíti az agyat. A kutatók részletes szkennelésekkel kiszámították az alanyok „agykorát” a vizsgálat megkezdése előtt, és megismételték a folyamatot, miután az egyének életmódbeli változásokon mentek keresztül a következő 18 hónap során.

Az izraeli 21 számszámolója szerint az eredmények arra utalnak, hogy a fogást elősegítő életmódbeli beavatkozások jótékony hatással lehetnek az agy öregedési folyamatára. A testtömeg 1 százalékos csökkenése csaknem kilenc hónappal megfiatalította a résztvevők agyi életkorát.

Úgy tűnik, hogy a pozitív eredményekhez a májzsír fogyasztással összefüggő csökkenése is hozzájárul, mivel korábban kimutatták, hogy a májzsír magas szintje és bizonyos májenzimek termelése negatívan befolyásolja az agy egészségét.

„Tanulmányunk rávilágít az egészséges életmód fontosságára, beleértve a feldolgozott élelmiszerek, édességek és cukros italok fogyasztásának csökkentését, az agy egészségének megőrzésében” – mondta a kutatást végző orvos.

Ősi varázstükröt találtak Észak-Izraelben

Egy 1500 éves, a bizánci korszakból származó varázstükröt fedezett fel az észak-izraeli Usa lelőhelyen egy 17 éves fiatal, Áviv Weizman, aki a Fialet Vezetők Túlélőtúráján vett részt – jelentette a régészeti hatóság.

„A töredék egy varázstükrő kerete a bizánci korszakból, az i. sz. 4–6. századból” – magyarázta Návít Popovics, a Klasszikus korszak kurátora.

Az akkori emberek úgy képzeltek, ha egy démon meglátja a képét a fényes felületen, megijed saját magától, és ez megvédi a tükör tulajdonosát. Korábban sírokban már találtak hasonló tükrötábrákat, amelyeket vélhetően ajándékként helyeztek oda, hogy megvédjék az elhunytat a túlvilágba vezető útja során – írta a jpost.com nyomán a Kibic.

„Az egyhetes túra során a fiatalok számos további leletet tártak fel, köztük edényeket, érméket, díszített kötöttrödeléket és még egy vízvezeték is” – tette hozzá Eli Escusido, a régészeti hatóság igazgatója. „A történelmet általában az osztályteremben tanulják a diákok, itt viszont minden életre kel. Az a tanuló, aki egy ásás során leleltre bukkan, soha nem felejt el ezt az élményt. Nincs is jobb módja annak, hogy a fiatalokat országunkhoz és örökségünkhöz kössük.”

Aviv Weizman és a varázstükrő keretének töredéke

Egy új találmány segít a szélütés korai felismerésében

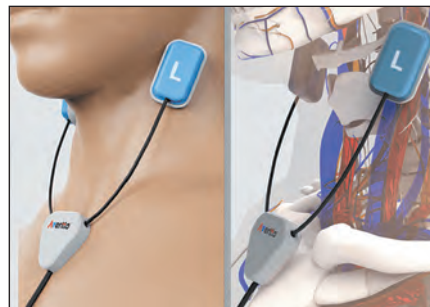
Egy izraeli startup kifejlesztett egy olyan hordható eszközt, amely a pulzus szám változásain keresztül előre jelezheti egy közelgő vagy jövőbeli szélütés valószínűségét, és így segíthet a létfontosságú korai vagy megelőző kezelésben – írja a nocamels.

Világszerte több mint 100 millió ember kap agyvérzést, és minden negyedik felnőtt átél egyet élete során, 50 százalékuknál pedig valamilyen tartós fogyatékosság is visszamarad.

A StrokeAlert készüléke, amely az első a maga nemében, a legmodernebb pulzushullám-elemző technológiát alkalmazva követi nyomon az agy véráramlásának változásait és azonosítja egy esetleges sztrók előjeleit.

A pulzushullám-elemző technológia olyan érzékelőket tartalmaz, amelyek 2,6 ezredmásodpercenként megméri a véráramlási szintet, majd továbbítja az adatokat egy okostelefonos alkalmazásba, amely a hármas színkódokkal jelzi a felhasználó számára.

A zöld egészséges szintet jelenti, a sárga azt, hogy az adatok értékelése még folyamatban van; a piros pedig a sztrók jelentős kockázatára figyelmeztet. Amikor az alkalmazás pirosra vált, másodpercekkel belül elküldi a riasztást.

Antiszemita nagymamája miatt játszik zsidó témájú filmekben az Oscar-díjas brit színész

A többek között a Schindler listájában szereplő Ben Kingsley így próbál felszólalni az antiszemitizmus ellen.

Sir Ben Kingsley a *Schindler listájától* a *Vörös-tenger bűvárparadicsomig* számos holokauszt témájú és más zsidó tárgyú filmben szerepelt, annak ellenére, hogy az Oscar-díjas brit színész nem vagy csak nehezen bizonyíthatóan rendelkezik zsidó gyökerekkel, olvasható a *Kibic* írásában.

„Nem vagyok zsidó, és bár anyai ágon lehet, hogy van némi orosz zsidó örökségem, de a szálak olyan vékonyak, hogy nincs erre valódi bizonyíték” – mondta 1994-ben a Schindler listája kapcsán, amelyben Oskar Schindler segítőjét, Itzhak Stern alakítja.

A visszatérő téma a karrierjében azonban nem véletlen, mondta el nemrég egy interjúban. Azért választotta ezeket szerepeket, mert „erőteljesen antiszemita” nagymamája arra ösztönözte, lépjen fel a zsidógyűlölet ellen.

A JTA cikke szerint Kingsley-t – akinek apja egyébként indiai volt – a Parade magazin kérdezte arról, miért alakított annyiszor zsidó karaktert.

„Nagyon őszintén kell válaszolnom, és bár a válasz zavar, ez az igazság. Emlékszem, iskolásként

Ben Kingsley a Schindler listája című filmben

néztem egy csodálatos dokumentumfilm-sorozatot, amely a második világháborút vizsgálta. És iskolásként láttam egyedül otthon a tévében Bergen-Belsen felszabadítását. Talán 11 vagy 12 éves lehettem, és a szívem egy kis időre megállt. Gyerekként mély sokkot kaptam.

A történet felkavaró része az, hogy emlékszem, ugyanabban a néhány napban beszélgettem anyai nagymamával, aki számomra megmagyarázhatatlan okból hevesen antiszemita volt. Tehát a két benyomás szinte egyszerre ért, és gyerekként

nagyon nehéz, sőt lehetetlen volt számomra, hogy szembeszálljak a nagymamám kirohanásával. Ugyanakkor azt hiszem, akkor fogtam meg bennem a gondolat, hogy egyszer majd én is beszélni fogok – válaszolta a színész. Később mondta, nagymamája antiszemitizmusa abból eredt, hogy egy zsidó férfi elhagyta, amikor terhes lett.

A *Gandhi* címszerepéért 1983-ban Oscar-díjat elnyert Kingsley Emmy-jelölést kapott Otto Frank eljátszásáért az *Anne Frank igaz története* című televíziós minisorozatban, valamint a náci vadász Simon Wiesenthal megformálásáért a *Gyilkosok közöttünk járnak* című tévéfilmében. A *Bugsy* című filmben – amely a zsidó maffiózó, Bugsy Siegel életéről szól – Meyer Lansky zsidó gengsztert, a 2006-os *Alvilági játékok* című thrillerben pedig a Rabbi nevű maffiafőnököt alakította.

2019-ben Moszad-ügynök volt a *Vörös-tenger bűvárparadicsom* című drámában, amely az etióp zsidók kimenekítését célzó 1980-as évekbeli izraeli küldetéséről szól. De a náci háborús bűnös Adolf Eichmann szerepében is láthattuk *A végső hadművelet* című 2018-as filmében, amelynek forgatása alatt végig a zsebében tartotta barátja, Elie Wiesel fényképét.

Hogyan nevelj kiegyensúlyozott gyereket

Ki gondolná, hogy a modern nevelési tanácsok már több ezer éves történetekben is szerepelnek? Holott a Bibliában és a Talmudban számos olyan útmutatást találhatunk, amit érdemes ma is megfontolni a gyereknevelés során. A *Kibic* összegyűjtött néhányat ezek közül.

Ne kivételezz!

„Ha egy gyermeket előnyben részesítünk a többiekkel szemben, annak súlyos következményei lehetnek.” Nem, ez nem egy modern nevelési kézikönyv, hanem a Babiloni Talmud egyik mondata, amelyet József és testvérei bibliai története kapcsán írtak le. Jákob ugyanis kivételezett egyik fiával, Józseffel, és ez olyan konfliktusokat szült, amelyek végül a zsidók egyiptomi rabszolgaságához vezettek. Az, hogy a saját szemszögéből részben érthető volt, amit tett, még nem menti fel az apát.

Egy szülő sohasem mutathatja ki, ha bármilyen okból jobban kedveli az egyik gyereket, és nem kivételezhet vele a többiek rovására, mert ennek a következményei katasztrofálisak lehetnek. Fontos, hogy a szülő következetes és igazságos legyen minden gyerekével.

Ne ígérjess feleslegesen!

„A szülő ne ígérjen valamit úgy a gyermekének, hogy azt nem teljesíti” – áll szintén a Talmudban (Szukká 46b). Ha a szülő nem teljesen biztos abban, hogy képes betartani egy ígéretet, akkor jobb, ha nem ígérget semmit, mert túl sok és szükségtelen problémát okoz később, ha a gyerek jogosan lesz csalódott és mérges.

Rugalmasan fegyelmezzünk!

Bár a zsidóság egyáltalán nem híve a mindent a gyerekre hagyó, laissez faire nevelésnek, a Példabeszédek könyve mégis a „bot” takarékos használatára inti a szülőket, vagyis a vasszigor szintén messze áll tőle.

A megoldás: el kell találni a törődés és az együttérzés, valamint a szigorú igazságosság megfelelő kombinációját. Vagy ahogy a Talmud mondja, „bal kézzel eltolni, jobb kézzel pedig közelebb húzni” (Szánhedrin 107b). A jó szülő azt is tudja, mikor kell rugalmasnak lennie, mivel a Talmud kimondja, hogy az ember „soha nem lehet olyan rugalmatlan, mint a cédrusfa, hanem legyen hajlékony, mint a nád” (Táanit 20a).

A gyerek egyéniségéhez igazodjunk!

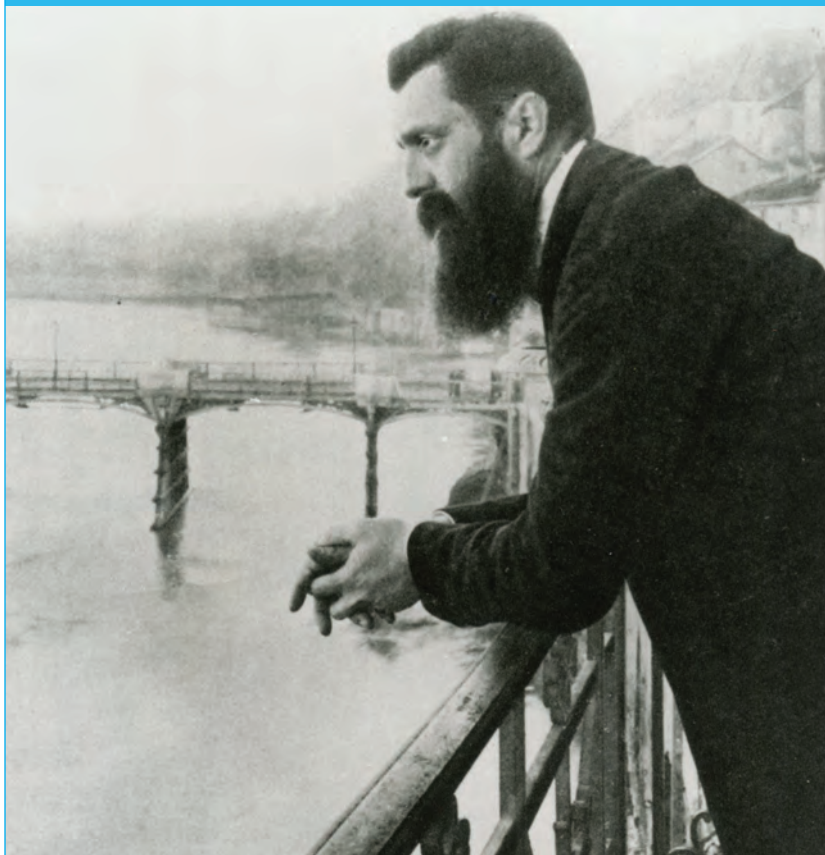
Ez valószínűleg a legfontosabb nevelési elv, amit minden szülőnek be kell tartania. Fontos, hogy gyereket egyedi személyisége, jellemvonásai és tehetsége szerint kell felnevelni, áll a Példabeszédek könyvében.

Ennek demonstrálására Samson Raphael Hirsch 19. századi német zsidó teológus egy egyszerű, de nehéz kérdést tesz fel. Miért van, hogy a bibliai Izsák és Rebeka két fia közül az egyik, Ézsau letért a helyes útról, holott ugyanabban az otthonban nevelkedett, mint az ikertestvére, Jákob?

Hirsch azt válaszolja, hogy épp ez volt a gond: Rebeka és Izsák teljesen egyformán nevelték fel mindkét gyermeküket, és nem vették figyelembe, hogy Ézsauak más a személyisége, mint Jákobnak. Ézsauak saját, különleges környezetre lett volna szüksége ahhoz, hogy igaz emberré válhasson. Mivel ezt nem kapta meg, fellázadt szülei nevelési elvei ellen, amelyek nem illettek a személyiségéhez és a temperamentumához, és rossz útra tért. Ha Izsák és Rebeka korán felismerik Ézsau egyedi személyiségjegyeit, másképp nevelhették volna, és akkor ő is olyan igaz emberré válik, mint Jákob.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

az Ön Öröksége is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

A tradíciókat őrző zsidók kötnek legritkábban vegyes házasságot

Azonban van, ami még a vegyes házasságnál is jobban fenyegeti a zsidó közösségek jövőjét.

Az Institute for Jewish Policy Research (JPR) kutatása a vegyes házasságok gyakoriságát vizsgálja azokban az országokban, ahol a világ zsidóságának több mint 95%-a él. Ezen túlmenően az adatokat a termékenységi mutatókkal is összeveti, hogy felmérje a vegyes házasság veszélyét a zsidó közösségek fenntarthatóságára nézve.

A jelentésből kiderül, hogy a vegyes házasság átlagos előfordulási aránya 26%. Azonban éles különbség van Izrael és a diaszpóra között, az előbbinél az arány viszonylag alacsony, 5%, míg az utóbbinál eléri a 42%-ot.

A kutatás szerint ahol erősebb a hagyományörzés, ott kevesebb a vegyes házasság. Úgy tűnik, hogy a vallásosság és a zsidó örökséghez való szoros kötődés komoly visszatartó erővel hat a vegyes házassággal szemben. Ehhez képest kisebb szerepet játszik a megfelelő zsidó partner megtalálásának nehézsége.

Az Egyesült Államokban a szekuláris zsidók közel 70%-a, Európában pedig közel 50%-a nem zsi-

dóval házasodott. A diaszpóra közösségeinél a legmagasabb (Lengyelország) és a legalacsonyabb (Belgium) vegyes házassági arány Európában található, írja a jpost.com nyomán a *Kibic*.

A felmérés árnyalt képet fest a vegyes házasságról, jelezve, hogy az

nem egységes jelenség, nagyok az eltérések az egyes régiókban. Bár a vegyes házasságot gyakran a zsidó közösségek jövőjét fenyegető potenciális veszélynek tekintik, a jelentés kiemeli, hogy az alacsony termékenységi ráta sokkal sürgetőbb kihívást jelent.

